

Nr 37.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen angående årligt understöd åt förre bokförläggaren Hj. Linnström; gifven Stockholms slott den 19 januari 1912.

Under åberopande af bilagda utdrag af statsrådsprotokollet öfver ecklesiastikärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå Riksdagen medgifva

att förre bokförläggaren Hjalmar Linnström må från och med år 1912 under sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten uppbära ett årligt understöd af sexhundra kronor.

De till ärendet hörande handlingarna skola tillhandahållas Riksdagens vederbörande utskott; och Kungl. Maj:t förblifver Riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

GUSTAF.

Fridtjuv Berg.

Utdrag af protokollet öfver ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 19 januari 1912.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern STAAFF,
 Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena grefve EHRENSVÄRD,
 Statsråden: PETERSSON,
 SCHOTTE,
 BERG,
 BERGSTRÖM,
 friherre ADELSSVÄRD,
 PETRÉN,
 STENSTRÖM,
 LARSSON,
 SANDSTRÖM.

Departementschefen, statsrådet Berg anförde:

I en till ecklesiastikdepartementet ingifven skrift har förre bokförläggaren Hjalmar Linnström anhållit, att framställning måtte göras hos Riksdagen om beredande af ett årligt understöd åt honom.

Till stöd för denna anhållan har Linnström anført, att han år 1884 fullbordat utarbetandet af »Svenskt boklexikon», som mottagits med stora loford af den litterära granskningen, samt att de bästa vitsord offentligen uttalats äfven om hans verksamhet såsom förläggare på litteraturens område. Denna verksamhet hade icke lämnat honom någon ekonomisk behållning. Linnström, som nu vore 75 år gammal, lefde i bekymmersamma ekonomiska förhållanden med mörka utsikter för framtiden. Han hade emellertid af svenska bokförläggarföreningen och nya bokförläggarföreningen erhållit löfte om ett årligt understöd af 300 kronor från vardera föreningen. Därest ifrågavarande framställning vunne bifall, skulle han befrias från de tryckande bekymren i ekonomiskt afseende under sina återstående dagar.

Årligt understöd åt förre bokförläggaren Hjalmar Linnström.

Uti en framställningen bifogad, den 30 november 1911 dagtecknad skrift hafva ordförandena i nämnda båda föreningar bokförläggaren K. O. Bonnier och f. d. kammarrättsrådet, direktören Conrad Carleson yttrat, att Linnström genom sitt storartade arbete »Svenskt boklexikon», hvilket kostat honom en förmögenhet och en lång obetald arbetsmöda, gjort sig i hög grad förtjänt af det allmännas tack, afvensom meddelat, att Linnström af de båda förläggarföreningarna från och med år 1912 såsom en ringa ersättning för sitt arbete tillförsäkrats ett årligt belopp af 600 kronor.

I ärendet hafva yttranden afgifvits af riksbibliotekarien och riksantikvariern samt af statskontoret. Samtliga hafva tillstyrkt bifall.

Riksbibliotekarien har anfört följande.

Linnströms arbete »Svenskt boklexikon för åren 1830—1865» kunde utan öfverdrift sägas vara, jämte Warmholtz »Bibliotheca historica», det viktigaste bibliografiska arbete, som ägnats åt den svenska litteraturen. För hvarje svenskt bibliotek af något större omfattning vore det en oundgänglig hjälpreda, som dagligen rådfrågades af såväl besökande som tjänstemän. I utförandet utmärkte det sig för synnerlig fullständighet, konsekvens och tillförlitlighet. Särskildt för kungl. biblioteket vore Linnströms boklexikon af stor betydelse därför, att det till väsentlig del grundats på kungl. bibliotekets egna samlingar. Det hade för den period det omfattade ersatt bristen på fullt utarbetad katalog och fyllde fortfarande denna brist i flera väsentliga afseenden. Utgifningen af ett dylikt arbete hade aldrig kunnat vara beräknad på förtjänst. Att utgifvaren, oaktadt förlusten snart visade sig öfverstiga förutsättningarna, betraktat det som en hederssak att fullborda verket, lände honom till stor heder. Af ett offentligt erkännande ansåge riksbibliotekarien honom därför väl förtjänt.

I sitt yttrande har riksantikvariern anfört:

För många år sedan, under arbetet med första upplagan af »Sveriges illustrerade historia», hade riksantikvariern lärt känna Linnström, och det vore dennes arbetskraft, oegennyttia och vidsynhet, man hade att tacka för, att nämnda, för sin tid stort anlagda arbete kunde utföras. Att det fyllde ett verkligt behof, framginge bland annat däraf, att en ny upplaga ett fjärdedels århundrade senare utgifvits. Det vore högeligen att beklaga, om en man, till hvilken vårt folk i så hög grad stode i tacksamhetsskuld för en betydande insats i vårt kulturella arbete, skulle lida nöd på sin ålderdom.

Statskontoret har yttrat:

Handlingarna i ärendet gäfvu vid handen, att sökanden, förre bokförläggaren Hjalmar Linnström i flera afseenden och särskildt genom sitt framstående arbete »Svenskt boklexikon för åren 1830—1865» inlagt stor förtjänst om den svenska litteraturen. Hans omförmälda arbete vore särskildt för kungl. biblioteket af stor betydelse, i det att detsamma ersatt fullt utarbetad katalog för den period, det omfattade. Genom utförandet af detta gagnande, men för honom själf förlustbringande företag hade han emellertid från en god ekonomisk ställning bragts till fattigdom och stode nu vid långt framskriden ålder och uttömda arbetskrafter utan andra medel till sitt uppehälle än ett årligt belopp af 600 kronor, som af ordförandena i svenska bokförläggarföreningen och nya bokförläggarföreningen enligt ofvannämnda utfästelse den 30

november 1911 tillförsäkrats honom såsom erkännande af hans förtjänster på de områden, där föreningarna verkade. Då det nu ifrågasattes, att äfven med statsmedel skulle bidragas till sökandens underhåll på ålderdomen, kunde statskontoret visserligen icke undgå att däremot hysa någon betänklighet. I regel borde nämligen enligt statskontorets mening pension af statsmedel ifrågakomma endast såsom ersättning för långvarigt arbete i statens tjänst. Afvikelser från denna grundsats, hvilka hittills torde hafva varit ytterst få, syntes böra inskränkas till de undantagsfall, då samhället måste anses skyldigt visa erkänsla för enskild verksamhet af ovanligt uppoffrande eller allmännyttig beskaffenhet på samma gång som med hänsyn till omständigheterna ekonomiskt understöd vore den enda form, som lämpligen kunde användas såsom uttryck för denna erkänsla. På grund af hvad i detta ärende blifvit upplyst ville det synas statskontoret, som om från statens sida ett erkännande åt sökanden vore väl på sin plats; och i betraktande af hans behof af understöd torde detta lämpligen böra ske genom ett bidrag till hans underhåll på ålderdomen till belopp, som skäligen syntes böra sättas lika med hvad ofvannämnda föreningar för samma ändamål tillskote.

Departementschefen.

Då Linnströms verksamhet fallit utom ramen för den rena statstjänsten, har statskontoret gifvit uttryck åt vissa betänkligheter mot det ifrågasatta statsunderstödet. Statskontoret har emellertid ansett förhållandena just i föreliggande särskilda fall vara sådana, att man kunde och borde låta betänkligheterna falla. Detta är äfven min mening. Det gäller att nu, sent omsider, ja, jag vågar säga allt för sent, ge ett offentligt erkännande åt en man, som offrat sin förmögenhet på utförandet af en stor fosterländsk kulturgärning och som på sin sena ålders dag är i trängande behof af understöd. Att staten härvidlag har en plikt att fullgöra synes mig själfklart.

Mot storleken af det utaf statskontoret föreslagna understödsbeloppet, 600 kronor, har jag icke något att erinra. Det gagn Linnström genom sitt arbete gjort det allmänna synes mig fullt motsvara den nytta, som förlagsverksamheten och bokhandeln däraf dragit.

Jag hemställer alltså, att Eders Kungl. Maj:t måtte i nådig proposition föreslå Riksdagen medgifva

att förre bokförläggaren Hjalmar Linnström må från och med år 1912 under sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten uppbära ett årligt understöd af sexhundra kronor.

Till denna af statsrådets öfriga ledamöter biträdda hemställan behagade Hans Maj:t Konungen lämna bifall; och skulle proposition i ämnet af den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, aflåtas till Riksdagen.

Ur protokollet:
Hemming Gadd.